

3 Uusimaa

Uudellamaalla asui vuoden 2020 lopussa 1 702 678 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 12 953 henkilöllä. Vuoden 2020 lopussa työttömiä työnhakijoita oli 116 993 ja työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta 13,4 %.

	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+
Työvoiman saatavuus	-	-	--
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (- -) paljon heikompi			

Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Uusimaa on pääkaupunkiseutuna sekä yrityselämän ja valtionhallinnon keskittymänä aluetaloudellisesti hyvässä asemassa, vaikka koronaviruksen iskenyt erityisen kovaa juuri Uudellamaalla korostuvaan palvelualueeseen. Uudenmaan elinkeinoelämä on monipuolista ja alueen keskimääräinen koulutustaso on korkea. Uudenmaan vahvuuksia eurooppalaisessa mittakaavassa ovat Euroopan komission alueellisen kilpailukykyindeksin mukaan väestön hyvinvointi, korkeakoulutettujen määrä ja korkeakoulutuksen taso, teknologian ja nopeiden datayhteyksien saatavuus ja nopea käyttöönotto sekä alueen innovaatiotaso. Uusimaa on kansainvälisessäkin vertailussa hyvin korkealla tasolla innovaatioissa, mistä kertoo maakunnan sijoittuminen EU:n vuoden 2019 innovaatiovertailussa EU-maiden alueiden kärkeen. Kansallisesti Uudenmaan vahvuuksia ovat elinkeinorakenteen monipuolisuus ja osaamisintensiivisten palveluiden verrattain suuri osuus. Uudenmaan bruttokansantuote per asukas on lähes kolmanneksen koko maan lukemaa korkeampi.

Uudenmaan väestönkasvu on pitkään keskittynyt vahvasti pääkaupunkiseudulle, jossa asuu noin 70 prosenttia koko maakunnan väestöstä. Tilastokeskuksen väestöennuste Uudenmaan osalta ennustaa maakunnan väestönkasvun keskittävän kuluvaan vuosikymmenenkin aikana kokonaisuudessaan Helsingin seutukuntaan. Porvoon, Raaseporin ja Loviisan seutukuntien kohdalla väestöennusteet ovat laskevia. Siten

pääkaupunkiseudun merkitys Uudenmaan keskuksena tulee olemaan tulevaisuudessa yhä vahvempi. Tosin koronatilanteen edistämä digiloikka ja etätyömahdollisuuksien kehittyminen antaa pääkaupunkiseudun ulkopuolisille seutukunnille mahdollisuuden lisätä omaa vetovoimaisuutta ja elinvoimaa etenkin asiantuntijatyötä tekevien keskuudessa. Koronakriisin aikana on jo saatu ensimmäisiä viitteitä asiantuntijatyötä tekevien suuntautumisesta Uudellamaalla yhä enemmän myös maakunnan kehyskuntiin.

Koronapandemian vaikutukset ovat Suomessa iskeneet rajuimmin Uudellemaalle, mistä kertoo esimerkiksi se, että Business Finlandin myöntämistä yritystuista lähes puolet (41 %, 405 milj. euroa) kohdistuivat Uudellemaalle. Kriisin vaikutukset ovat Uudellamaallakin kohdistuneet eniten palvelualoille sekä nuoriin ikäluokkiin. Valtakunnan tasolla Uusimaa ja erityisesti pääkaupunkiseutu on elinkeinorakenteeltaan hyvin palveluvaltaista aluetta, mikä on voimistanut koronakriisin vaikutusten merkitystä juuri Uudenmaan kohdalla. Esimerkiksi Uudenmaan matkailuala kärsi suuresti vuonna 2020 ulkomaalaisten turistien puuttuessa ja kotimaanmatkailun suuntauduttua pääasiassa Uudenmaan ulkopuolelle. Pääkaupunkiseudun matkailulle tärkeä kesäkausi jäi suurilta osin toteutumatta ja mikäli sama toistuu tulevana kesänä, on ala entistä suuremmissa vaikeuksissa. Samoin ravintola-ala on Uudellamaalla ollut suurissa vaikeuksissa kysynnän puuttuessa. Ravintola-alalle erittäin tärkeä pikkujoulukausi jäi hyvin vaisuksi, mikä lisäsi entisestään alan yritysten ahdinkoa. Vaikka tuleva kesäkausi näyttääkin ravintoloille osin valoisammalta, sen jälkeinen epävarmuus lisää alalla vallitsevaa epävarmuutta. Pääkaupunkiseudulle merkittävä tapahtumateollisuus on menettänyt liikevaihdoistaan n. 80 % rajoitustoimien kiellettyä käytännössä kaikki yleisötapahtumat. Lisäksi Helsinki-Vantaan lentoaseman toiminnan hiljentyminen lähes täysin on ollut Uudenmaan ja etenkin Vantaan talous- ja työelämälle iso isku. Vantaalle ovat keskittyneet lentoaseman myötä Helsingin seudun logistiikkaan liittyvät toiminnot. Lisäksi ilmaliikenteen kokonaishenkilöstömäärä Vantaalla oli jo vuonna 2013 lähes 15-kertainen koko maahan verrattuna.

Muiden päätoimialojen osalta tilanne Uudellamaalla on palveluja parempi. Koko maan tasolla rakentamisen tilanne on pysynyt huomattavasti pelättyä valoisampana, vaikkakin vuonna 2020 rakentamisessa tapahtui noin prosentin lasku edellisvuoteen. Laskutahti on arvioiden mukaan osalta kiihtymässä ja laskua ennakoidaan tapahtuvan tänä vuonna noin neljä prosenttia. Koko maan tilanne mukailee pääosin myös Uudenmaan tilannetta. Asuntorakentamisen arvioidaan pysyvän pääkaupunkiseudulla korkealla tasolla muiden toimialan osa-alueiden laskiessa. Etätyön suuren lisääntymisen merkitys näkyy myös rakentamisessa, koska sillä on suuri vaikutus toimitilarakentamisen tulevaisuuden näkymiin. Toimitilarakentaminen taas on keskittynyt vahvasti Helsingin keskusta-alueille sekä laajemmin pääkaupunkiseudulle. Kyseisillä alueilla toimitilarakentamisessa kohdattava epävarmuus tulee näyttäytymään voimakkaimmin. Rakenta-

misen epävarmuutta lisää hallituksen alkuvuonna 2021 EU:n sisärajoilla käyttöönottatut maahantulorajoitukset, jotka hankaloittavat Suomeen suuntautuvaa työmatkaliikennettä esimerkiksi Virosta ja muualta Baltiasta. Tilanteessa, jossa Etelä-Suomen rakennusalan työntekijöistä kolmannes tulee ulkomailta, on rajojen sulkeminen työmatkailijoilta suuri haittatekijä juuri rakentamiselle. Suurin vaikutus rajoituksista osuu Uudellemaalle ja pääkaupunkiseudulle.

Myös teollisuuden tilanne Suomessa ja Uudellamaalla on pysynyt koronakriisin alussa ennakoitua positiivisempana. Koko maassa teollisuus on selviytynyt koronakriisistä kohtuullisesti, ja kesän ja syksyn laskeneet tilauskannat kasvoivat marraskuussa 2020 lähes 10 prosenttia vuoden takaisista luvuista. Tilanne näyttää valoisalta erityisesti Uudellemaalle tärkeillä kemianteollisuuden sekä teknologiateollisuuden osalta. Tilastokeskuksen mukaan kemianteollisuudessa tilauskannat nousivat marraskuussa 2020 vuotta aiempaan nähden 45 %. Myös teknologiateollisuuden näkymät ovat hyvät, sillä alan uudet tilaukset, tilauskanta ja tarjouspyynnöt ovat vahvistuneet vuoden viimeisellä neljänneksellä. Uudellamaalla teknologiateollisuus on selvinnyt koronakriisistä muuta Suomea paremmin.

Koronakriisi kiihdytti jo vuoden 2019 lopussa alkanutta työllisyystilanteen heikkenemistä Uudellamaalla. Työnvälitystilaston mukaan kevään 2020 aikana työttömien työnhakijoiden määrä nousi ennennäkemättömän nopeasti ja oli suurimmillaan toukokuun alkupuoliskolla 151 272 työtöntä, mikä oli yli kaksinkertainen määrä vuotta aiempaan verrattuna. Uudellamaalla työllisyyden lasku oli manner-Suomen suurinta ja valtaosa työttömyyden kasvusta johtui lomautettujen määrän kasvusta. Kesän aikana Uudenmaan työllisyystilanne parani tasaisesti ja syksyyn tultaessa työttömien määrät asettuivat 110 000 työttömän tasolle, jossa tilanne on pysynyt pitkälti muuttumattomana alkuvuoteen 2021 asti. Työllisyyden paraneminen on perustunut ensisijaisesti lomautettujen määrän pienemiseen.

Heikko taloustilanne on näkynyt suoraan myös työvoiman kysynnän pienemisenä Uudellamaalla. Korona-aikana työvoiman kysyntä Uudellamaalla on keskimäärin ollut noin neljänneksen vuoden 2019 tasoa alempi ja avoimien työpaikkojen kohdalla lyhytkestoiset työsuhteet ovat yleistyneet pidempiaikaisten tai vakituisten työsuhteiden kustannuksella. Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) Työnvälitystilaston mukaan tammi-kuussa 2020 TE-toimistoon ilmoitettujen uusien avoimien työpaikkojen määrä Uudellamaalla oli 27 % pienempi kuin vuotta aiemmin. Vuodenvaihteessa työvoiman kysyntä on edelleen kehittynyt positiiviseen suuntaan, mistä suuri osa selittyy kesätyöpaikkailmoitusten suurilla määrillä. Uudellamaalla kesätyötä on talven arvioiden mukaan tarjolla viime vuotta enemmän, tosin tammi-helmikuun tilastojen perusteella niitä ilmoitettiin vuoden takaista vähemmän.

EK:n alkuvuodesta 2021 julkaistussa kyselyssä Helsingin seudun vetovoima yritystoiminnan kannalta laski kansallisella tasolla hieman, sijoittuen viidenneksi. Saman kyselyn vertailussa mukana ollut Raaseporin seutukunnan sijoitus laski edellisestä, vuonna 2019 laaditusta kyselystä kahdella sijalla, ollen nyt 22. Loviisan ja Porvoon seutukunnat eivät olleet mukana kyselyssä.

Taloustilanteen tulevaisuudennäkymiin liittyy kuitenkin tällä hetkellä suurta epävarmuutta. Kuten koko maan osalta, myös Uudenmaan työllisyystilanteen kehityksessä aivan keskeisessä roolissa on koronavirusrokotusten suotuisa edistyminen sekä sen myötä parantunut epidemiatilanne. Tämän lisäksi uudet virusmuunnokset lisäävät tällä hetkellä epävarmuutta tilanteen kehittymisen kannalta. Valtiovarainministeriön syksyllä 2020 julkaiseman ennusteen mukaan ilman tautitilanteen kohentumista talous- ja työllisyystilanne tulee pysymään heikkona. Vaikka hallitus ja viranomaiset ovat tehneet koronaviruksen leviämisen estämiseksi monia taloudellista toimeliaisuutta rajoittavia toimenpiteitä, suurin vaikutus talouteen ja työllisyyteen on itse tautitilanteen kehittämisellä. Vaikea tautitilanne aiheuttaa suurta epävarmuutta ja varovaisuutta kuluttajissa, mikä taas pienentää talouden kokonaiskysyntää merkittävästi. Siksi uutiset rokotusten edistymisen odotettua heikommasta vauhdista ennustavat myös työllisyystilanteen elpymisen viivästymistä etenkin sosiaalisia kontakteja sisältävien alojen, kuten palveluiden osalta. Tällä on erityisen suuri merkitys palveluvaltaisella Uudellamaalla.

Uudenmaan liitto on yhteistyössä muiden maakunnan toimijoiden kanssa laatinut alueellisen selviytymissuunnitelman koronakriisistä toipumiseksi. Sen ydinajatus on kaksiosainen, jossa ensinnäkin implementoidaan nopeita, lyhyen aikavälin toimenpiteitä, joilla korjataan epidemian aiheuttamia vahinkoja ja samalla tuetaan elinkeinoelämän palautumista kriisistä. Painopiste näiden toimien osalta on koronakriisistä eniten kärsineissä aloissa. Yhtäaikaaisesti selviytymissuunnitelmalla pyritään uudistamaan maakunnan elinkeinorakennetta ja edistämään sen kilpailukykyä pitkällä tähtäimellä. Pitkän tähtäimen toimiin kuuluu esimerkiksi hiilineutraalisuustavoitteet ja siihen liittyvät elinkeinorakenteen kehitystarpeet.

Kriisistä toipumisen selviytymissuunnitelman lyhyen aikavälin toimenpiteet keskittyvät seuraaviin kokonaisuuksiin:

1. yritysten elpymisen ja uuden kasvun nopeuttamiseen
2. koronakriisistä yrityksille aiheutuneiden työllisyysshaasteiden ratkaisemiseen yhteistyössä maakunnan työvoimaviranomaisten kanssa
3. uusmaalaisten kuluttajien luottamuksen ja tulevaisuudenuskon vahvistamiseen
4. innovaatio- ja tuotekehityksen edellytysten turvaaminen Uudenmaan yrityksille

Pitkän aikavälin ratkaisuissa toimenpidekokonaisuuksia ovat:

1. Vauhditetaan Uudenmaan edelläkävijäasemaa hiilineutraalisuudessa ja vihreässä siirtymässä
2. Vahvistetaan Uudenmaan digitaalisuutta ja kestävyyttä
3. Panostetaan Uudenmaan kansainvälisiin ekosysteemeihin ja innovaatiotoimintaan koko Suomen vetovoiman vahvistamiseksi
4. Panostetaan Uudenmaan (ja koko Suomen) saavutettavuuteen infrastruktuurihankkeilla

Pitkän aikavälin ratkaisuissa hiilineutraaliustavoitteiden merkitys korostuu erityisesti Uudenmaan itäosassa, jossa Porvoossa sijaitsevan Nesteen polttoainejalostamon toiminta on erittäin keskeisessä asemassa Porvoon seutukunnan työllisyyden kannalta.

Koronakriisistä huolimatta Uudenmaan merkittävimmät toimialat tulevat tulevaisuudessa todennäköisesti olemaan liike-elämän palvelut, matkailu- ja ravintola-ala, rakentaminen sekä terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut. Palveluiden kohdalla kriisistä elpyminen saattaa kestää vuosia, mutta Uusimaa ja pääkaupunkiseutu tulee jatkossakin pysymään maan palveluvaltaisimpana alueena. Teollisuuden merkitys tulee olemaan jatkossakin huomattava erityisesti maakunnan kehyskunnissa. Esimerkiksi kemianteollisuus vastaa noin 80 prosenttia Porvoon seutukunnan liikevaihdosta.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Tilastokeskuksen mukaan Uudenmaan kaikkien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto euroestimaattina vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä oli 51,2 miljardia euroa. Maakunnan liikevaihto laski vuoden 2019 kolmannen kvartaalin luvuista lähes 8 %. Toimialojen välillä on kuitenkin suuria eroja siinä, miten koronakriisi on niiden liikevaihtoon Uudellamaalla vaikuttanut. Esimerkiksi rakentamisessa liikevaihdon kolmannen neljänneksen lasku oli vuoden takaiseen nähden 3 % sekä tukku- ja vähittäiskaupan osalta vain 2 %. Teollisuuden ja muiden palveluiden kohdalla laskua oli selvästi enemmän, 13 %. Uudellamaalla teollisuuden vientiin kohdistuneen liikevaihdon vuosimuutos 2020 kolmannella kvartaalilla oli -13 %.

Kevään 2021 Pk-yritysbarometrin mukaan Uudenmaan pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat Uudellamaalla koko maan näkymiä paremmat. Suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on Uudellamaalla noussut kesän aallonpohjasta (-10) ja oli 2021 alkuvuodesta 8. Barometrin mukaan uusmaalaisten pk-yritysten työvoiman tarve on seuraavan vuoden aikana kasvussa, vaikka niiden yritysten osuus on kasvanut, joilla rekrytointitarvetta ei ole. Myös työvoiman kysynnän osalta uusmaalaisten pk-yritysten näkymät ovat hieman koko maan tilannetta paremmat.

Barometrin perusteella Uudellamaalla 30 % vastanneista yrityksistä on vientiin tai muuhun kansainväliseen toimintaan liittyviä toimintoja. Tämä on 7 prosenttiyksikköä enemmän kuin koko maan tasolla. Uudenmaan erityispiirre viennissä on palvelujen suhteellisen korkea osuus muuhun Suomeen verrattuna. Uudellamaalla 42 % yrityksistä ilmoitti suoran palveluviennin ulkomaisen liiketoiminnan muodoksi, kun muualla maassa luku jäi 39 %. Tavaroiden vientiin osallistuvia yrityksiä Uudellamaalla (40 %) on muuta maata (44 %) vähemmän.

Pk-yritysbarometrin mukaan uusmaalaiset yritykset ovat valmistautuneet enemmän ja monipuolisemmin koronakriisin jälkeiseen aikaan kuin koko maan tasolla, missä tarve muuttaa toimintoja koronan vuoksi nähdään Uttamaata pienempänä. Uudellamaalla neljä kymmenestä barometriin vastanneesta yrityksestä ilmoittaa panostavansa tuotekehitykseen ja lähes joka kolmas yritys aikoo kehittää toimintaansa digitaalisten ratkaisuiden kautta. 35 % uusmaalaisista yrityksistä kertoo muuttaneensa toimintatapaan koronan vuoksi, ja ainoastaan 18 % yrityksistä aikoo palata koronaa edeltäviin toimintatapoihin. Vastauksista käy hyvin ilmi, miten tärkeää yrityksille on kehittää ja uudistaa omia toimintojaan koronakriisin kaltaisen murroksen aikana. Yritysten väliset erot uudistumiskyvyssä tulevat näyttelemään suurta roolia kriisistä toipumisessa sekä toimialojen välillä, että niiden sisäisesti. Runsaasti resursseja esimerkiksi digitaalisten toimintojen kehittämiseen omaavat yritykset tulevat elpymään kriisistä nopeammin ja saavuttavat paremmat asemat markkinoilla. Siksi Uudenmaan elinkeinoelämän kehitysnäkymien kannalta maakunnassa toimivien pk-yritysten into kehittää toimintojaan ja tuotteitaan on positiivinen signaali.

Tammikuussa 2021 julkaistun EK:n suhdannebarometrin mukaan yritysten suhdanne-tilanne Uudellamaalla parani hieman syksyn 2020 (-45) lukemista, ja tilannetta kuvaava suhdeluku oli vuodenvaihteen jälkeen -33. Lievästä kohenemisesta huolimatta suhdannetilanne siis jatkui vaikeana ja on koko maan keskiarvoa (-18) heikompi. Myös suhdannenäkymät Uudellamaalla kohenivat syksyn 2020 (-39) odotuksista, sillä keväällä suhdeluku oli -6. Suhdannebarometrissa suuri osa vastanneista yrityksistä (42 %) kertoi riittämättömän kysynnän olevan merkittävin kapeikkotekijä kasvun kannalta. Lokakuussa 2020 laadittuun suhdannebarometriin nähden tilanne oli hieman parantunut, sillä silloin 49 % yrityksistä ilmoitti kysynnän vähyden merkittävimäksi kasvua estäväksi tekijäksi.

Koronakriisi on runnellut etenkin palvelualoja ja niiden lähitulevaisuudenkin näkymät ovat heikot. Matkailu- ja ravintola-alan etujärjestö MaRan talvella tekemän jäsenkyselyn perusteella koko maassa puolella jäsenyrityksistä liikevaihto tulee puolittumaan alkuvuodesta 2021 ja kolmasosalla liikevaihto alenee jopa 75 %. Heikkoja näkymiä korostaa se, että kyselyn mukaan joka viides yritys arvioi olevansa konkurssiuhan alla puolen vuoden päästä ja kolme prosenttia on silloin jo joutunut lopettamaan liiketoimintansa. Heikoimmat näkymät ovat kongresseilla ja messuilla, ohjelmapalveluilla,

hotelleilla ja kylpylöillä sekä pubeilla ja yökerhoilla. Kongressi- ja messupalvelujen näkymien heikko taso korostuu etenkin Uudellamaalla, missä tapahtumateollisuuden osuus alan koko maan tuotannosta on suuri. Alat ovat lisäksi riippuvaisia kotimaisesta liikematkailusta, jonka tuleva kysyntä saattaa alentua huomattavasti ja jäädä pysyväksi etätyökäytäntöjen ja -tapaamisten edistyessä ja vallatessa alaa perinteisiltä kohtaamisiin perustuvilta tapahtumilta. Etätöiden pysyvä yleistyminen tulee näyttäytymään erittäin kovana iskuna henkilöstöravintoloille ja niiden on uudistettava toimintaansa, jotta ne pärjäävät koronan muovaamassa uudessa normaalitilassa. Mikäli koronarokotusten etenemisessä tapahtuu odottamattomia haasteita tai niiden aikataulu muutoin viivästyy, matkailu- ja ravintola-ala kärsii siitä eniten. Rokotusten edetessä suotuisasti, myös palvelualojen näkymät alkavat hiljalleen parantua tautitilanteen parantumisen ja kysynnän lisääntyessä. Esimerkiksi matkailussa nähdään yleisesti olevan runsaasti patoutunutta kysyntää, joka tulee purkautumaan epidemian lopulta hellekaudella. Vähitellen myös pääkaupunkiseudulle tärkeiden ulkomaisten matkailijoiden määrä lisääntyy, kun matkailurajoituksia puretaan Aasiassa ja Euroopassa.

Kaupan tilanne ja näkymät ovat hyvin kahtiajakoiset. Yhtäältä vähittäis- ja päivittäistavarakaupassa koronavuosi on Kaupan liiton mukaan kasvattanut liikevaihtoa muutamia prosentteja. Toisaalta erikoiskaupan osalta varsinkin rautakauppa, kodin tekniikka sekä urheilu- ja sisustuskauppa hyötyivät koronan vaikutuksista. Samalla muotikauppa menetti vuoden liikevaihdostaan lähes neljänneksen. Myös kivijalkakauppojen kohdalla korona-aika on merkinnyt vaikeita aikoja, koska niille tärkeä asiakaskunta on siirtynyt pääasiassa etätöihin, eikä liiku enää kivijalkakauppojen kannalta tärkeällä Helsingin keskusta-alueella. Uudellamaalla on viime vuosina rakennettu runsaasti ostoskeskuksia, joiden tulevaisuus on nykyisessä tilanteessa ja kaupan murroksessa hyvin epävarma. Tämän hetken näkymien mukaan uusi ostoskeskus Lippulaiva on avaamassa ovensa Espoossa vuoden 2022 keväällä.

Kuten muillakin aloilla, myös kaupan tulevaisuuden kannalta Uudenmaan epidemiakemitys on ensisijaisen keskeinen tekijä. Mitä pidempään liikkumisen ja matkustamisen sekä muiden palveluiden käytön vähäisyys jatkuvat, sitä kauemmin nykyinen tilanne pysyy ennallaan ja jo hyötyneet kaupan alat hyötyvät tilanteen jatkumisesta edelleen ja toisaalta kärsineiden yritysten ahdinko syvenee. Koronakriisillä on ollut valtava vaikutus kaupan digitalisoitumiseen, ja verkkokauppa kasvoi koko maassa vuonna 2020 jopa 18 %. Verkkokauppa on tullut jäädäkseen koronan myötä ja kaupan alan yritysten tulevaisuuden kannalta onkin erityisen tärkeää, että ne kykenevät panostamaan verkkokaupan edellytyksiin pysyäkseen muuttuneessa kilpailutilanteessa mukana. Ne yritykset, joilla ei ole ollut verkkokauppaa, ovat menestyneet korona-aikana erityisen huonosti, ja niiden näkymät jatkuvat heikkoina, mikäli ne eivät kykene kehittämään jatkossa digitaalisia toimintojaan. Tämä on erityisen tärkeää pääkaupunkiseudun kivijal-

kakauppojen osalta. Lisäksi on syytä huomioida, että verkkokaupan merkitys on Uudellamaalla muuta maata suurempi, sillä uusmaalaiset kuluttajat ostavat määrällisesti eniten tuotteita verkosta.

Rakentamisen tilanne Uudellamaalla on pysynyt koronakriisin alussa ennustettua parempana, vaikka pääkaupunkiseudulla on nähty myös jonkin verran alan yritysten konkurssseja. Rakennusteollisuus RT ry:n mukaan rakentaminen vähentyi koko maassa vuonna 2020 noin prosentin. Rakentamisessa kriisien vaikutukset näkyvät vasta viiveellä, ja siksi rakentamisessa tulevaisuuden näkymät eivät ole kovin valoisat, vaikka muut alat todennäköisesti rokotteiden myötä lähtevät tänä vuonna kasvuun. Uudenmaan ja pääkaupunkiseudun kannalta merkittävää on etätyöskentelyn lisääntymisen myötä toimitilarakentamiseen noussut epävarmuus. Rakennusteollisuus RT ry arvioi asuntorakentamisen vähenevän koko maassa 10 %, mutta pääkaupunkiseudulla asuntorakentaminen tulee pysymään edelleen korkealla tasolla.

Koko maassa teollisuuden tilanne ja näkymät muuttuivat positiivisempaan suuntaan loppuvuodesta 2020, kun uusien tilausten määrä nousi kasvuun lähes vuoden kestäneen laskun jälkeen. Myös Suomen teollisuudelle tärkeiden kauppakumppanimaiden näkymät vaikuttavat vahvoilta, mikä vahvistaa myös uusmaalaisen teollisuusyritysten näkymiä. Uudellemaalle tärkeä teknologiateollisuus kärsi huomattavasti koronakriisin alussa, ja heikot näkymät jatkuivat aina alkuvuoteen 2021 saakka. Helmikuussa 2021 julkaistun Teknologiateollisuus ry:n jäsenkyselyn mukaan alan yritysten näkymät ovat muuttuneet huomattavasti paremmiksi alkutalven aikana. Kyselyn mukaan alan yrityksistä vain 18 % odotti tuotannon kannalta hiljaisen ajan olevan edessä ja selvästi suurin osa (74 %) näki liikevaihdon joko pysyvän samana tai kasvavan vuonna 2021. Itä-Uudellemaalle keskeisellä kemianteollisuudella tulevat näkymät näyttävät hyviltä, sillä sen uudet tilaukset nousivat marraskuussa koko maassa 45 % vuoden takaisesta. Porvoon Kilpilahden jalostamolla pidetään keväällä suurseisokki, joka on arvioiden mukaan kokoluokaltaan hieman tavallista pienempi, mutta työllisyysvaikutuksiltaan jalostamon historian suurin.

Uudellamaalla on valmistumassa, käynnissä ja suunnitteilla useita alueellisesti ja kansallisesti merkittäviä investointeja. Monet suurimmista hankkeista ovat ajankohtaisia vielä vuosia, kuten Länsimetron jatke, Helsinki-Vantaan lentoaseman laajennus ja Meilahden alueella rakennettava Siltasairaala. Pasilaan on suunnitteilla tornitaloalue, jonka vaikutukset toteutuessaan ovat erittäin merkittäviä. Lisäksi Uudenmaan alueella on käynnissä ja suunnitteilla useamman kymmenen miljoonan euron investointeja, joilla on suurta alueellista merkitystä erityisesti kehyskunnissa.

Työvoiman kysynnän ja osaamistarpeiden näkymät

Korona-aika on tarkoittanut Työnvälitystilaston mukaan noin 25 % laskua uusien avoimien työpaikkojen määrissä Uudellamaalla. Vuodenvaihteen jälkeen tilanne parani ainakin väliaikaisesti ja työvoiman kysyntä nousi korona-aikaa edeltävälle tasolle. Kysynnän kasvua selittää pitkälti kesätöiden määrän nousu, ja talven arvioiden mukaan Uudellamaalla kesätöitä onkin tarjolla vuoden 2020 kesää enemmän. Alakohtaisessa tarkastelussa TE-toimistoon ilmoitettiin uusia avoimia kesätyöpaikkoja etenkin palvelualoille sekä asiantuntijatehtäviin.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan Uudellamaalla oli vuoden 2020 viimeisellä vuosineljänneksellä yhteensä 852 000 työllistä 15–64-vuotiaista henkilöä, joka on 0,7 prosenttia enemmän kuin vuosi aiemmin. Uudenmaan 15–64-vuotiaiden työllisyysaste oli 74,1 prosenttia, joka on 0,9 prosenttiyksikköä edellisvuotta alempi. Työllisten määrä laski eniten majoitus- ja ravintolapalveluissa, jossa laskua vuoden takaiseen oli peräti 16 000 työllistä (43 %). Myös muilla palvelualoilla työllisten lasku oli suurta. Rakentamisessa työllisten määrä laski vuoden 2019 viimeisen kvartaaliin verrattuna 4 000 henkilöllä ja teollisuudessa jopa 7000 työllisellä.

Kevään 2021 Pk-yritysbarometrin mukaan merkittävimmät työllistämisen esteet Uudellamaalla ovat rekrytointitarpeen puuttuminen ja kysynnän riittämättömyys. Molempien edellä mainittujen tekijöiden osuus barometriin vastanneiden yritysten keskuudessa oli selvässä nousussa viime vuoteen verrattuna. Kolmanneksi merkittävin työllistämisen este oli työvoiman saatavuus, josta kärsi 15 % barometriin vastanneista yrityksistä. Koronakriisi ja sen aiheuttama työttömyyden kasvu siis vaikutti selvästi yritysten rekrytointihaasteisiin, sillä vielä keväällä 2020 pk-yritysbarometrissa 24 % Uudenmaan yrityksistä mainitsi osaavan työvoiman saatavuuden työllistämisen merkittävimmäksi esteeksi.

Huomionarvoista on, että talvella 2021 suhdannebarometriin vastanneista yrityksistä 16 % koki edelleen merkittävimmäksi kasvun esteeksi ammattitaitoisen työvoiman löytämisen haasteet. Lisäksi luku oli hieman kasvanut lokakuussa toteutetun suhdannebarometrin tuloksesta (13 %). Koronakriisi vähensi osaavan työvoiman kohtaanto-ongelmia, mutta ei siis ole poistanut niitä kokonaan. Siitä kertoo myös Tilastokeskuksen yrityksille tekemän kyselyn tulos, minkä mukaan Uudellamaalla 29 % yrityksistä oli kokenut vuoden 2020 viimeisellä kvartaalilla rekrytointiongelmia. Luku oli kylläkin selvästi laskenut vuoden takaisesta tilanteesta (49 %). Silti rekrytointiongelmat ovat Uudellamaalla edelleen muuta maata yleisempiä. Suhdannebarometriin vastanneiden yritysten arvioiden mukaan työllisten määrä niissä tulee seuraavan vuoden aikana kasvamaan hieman.

Uudellemaalle tärkeän palvelualan kohdalla pula osaavasta työvoimasta tulee pahe-
nemaan jatkossa. Talvella 2021 Paltan laatiman, palvelualan yrityksille suunnatun ky-
selyn mukaan koronakriisi on muuttanut palvelualoilla työvoiman osaamistarpeita py-
syvästi. Varsinkin digitaalisiin ja tekoälypohjaisiin ratkaisuihin liittyvien osaamistarpei-
den nähdään lisääntyvän jatkossa ja muutoksen odotetaan olevan merkittävältä osin
pysyvä. Kuusi prosenttia vastanneista yrityksistä ilmoitti koronakriisin luoneen koko-
naan uusia työtehtäviä, pääasiassa digitaalisuuden kasvuun liittyen. Koronakriisin
edistämän digiloikan vaikutus ulottuu siis myös palvelualojen osaamistarpeisiin. Kyse-
lyn tulosten perusteella on myös nähtävissä palvelualojen kohtaanto-ongelman pahe-
nemista, mikäli koronakriisin myötä muuttuneita osaamistarpeita ei sisällytetä pikai-
sesti alan koulutuksiin.

Palvelualojen työllisyysnäkymissä keskeistä on myös muiden päätoimialojen kehitys.
Teollisuuden ja rakentamisen heikkona jatkuvat näkymät synkentävät loppuvuoden
työllisyys- ja liikevaihtoennusteita myös useilla palvelutoimialoilla. Paltan syksyllä
2020 tekemän ennusteen mukaan alan työllisyysessä tulee näkymään heikkenemistä
teollisuuden ja rakentamisen tukipalveluissa, kuten teollisuuden huolto-, kunnossa-
pito- ja asennuspalveluissa, tavaraliikenteessä, sekä teknisen testauksen, tutkimuk-
sen ja kehityspalveluiden parissa. Toistaiseksi koronan vaikutus em. tehtäviin on ollut
vaimea, mutta näkymiä varjostaa yleinen talouden epävarmuus.

Rakennusteollisuus RT ry arvioi, että rakentamisessa kahtena edellisvuotena nähty
työllisyyden lasku tulee jatkumaan myös kuluvan vuoden aikana. Tämä koskee myös
Uuttamaata, vaikka maakunnassa rakentaminen onkin muuta maata vilkkaampaa.
Pääkaupunkiseudulla työvoiman kysyntä kuitenkin pysyy muita maakunnan alueita
korkeammalla tasolla asuntorakentamisen hyvien näkymien myötä. Mikäli työmatkalii-
kenteeseen tammikuussa asetetut rajoitukset pitkittyvät, etenkin pääkaupunkiseudulla
työskentelevien ulkomaalaisten rakennustyöntekijöiden määrä saattaa alentua huo-
mattavasti, mikä lisäksi pääkaupunkiseudulla kotimaisen työvoiman kysyntää.

Kevään 2021 ammattibarometrin mukaan Uudellamaalla on koronakriisistä huolimatta
runsaasti aloja, jotka kärsivät työvoimapulasta. Pahiten osaavasta työvoimasta on pu-
laa informaatioteknologiassa, sosiaali- ja terveysalan tehtävissä sekä rakennus-
alalla. Hakijoita ei ole riittävästi myöskään esimerkiksi moottoriajoneuvojen asentajien ja kor-
jaajien sekä myyntiedustajien ja työnvälittäjien ammateissa. Sen sijaan liikaa hakijoita
Uudellamaalla on erityisesti yleissihteereissä, painoalan ammateissa, mainonnan ja
markkinoinnin erityisasiantuntijoissa, matkailu- ja ravintola-alalla sekä ilmailualan teh-
tävissä. Koronakriisin hakijoiden ylitarjontaa luova vaikutus näkyy etenkin ilmailualalla
sekä matkailu- ja ravintola-alan kohdalla. Koronan runtelemilla aloille, kuten tapah-
tuma-alalla ja palveluissa osaavat työntekijät ovat kasvavassa määrin vaihtamassa
alaa, mikä saattaa näkyä kyseisten alojen työvoiman saatavuuden heikkenemisenä
koronakriisin helpottaessa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työnvälitystilaston mukaan työttömien työnhakijoiden määrä Uudellamaalla kasvoi keväällä 2020 ennennäkemättömällä tavalla. Koko kesän jatkunut työttömyystilanteen paraneminen alkoi syksyllä tasaantua ja talvella työttömien työnhakijoiden määrät ovat suuressa kuvassa pysyneet muuttumattomina. Uusien työnhakijoiden määrät ovat pysyneet yhä selvästi edellisvuoden tasoja korkeammalla. Vuoden 2020 lopussa työttömien osuus työvoimasta oli Uudellamaalla 13,6 %. Nousua vuoden takaisesta oli 4,9 prosenttiyksikköä ja Uudenmaan kasvu oli Ahvenanmaata lukuun ottamatta koko maan suurinta. Merkittävintä työttömyyden kasvu on ollut nuorten ikäryhmissä, joissa alle 30-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrät ovat kasvaneet n. 80 % edellisvuoteen nähden. Toimialoista eniten työttömyys on noussut palvelualoilla, jossa työttömien työnhakijoiden määrä on jopa kaksinkertaistunut viime vuodesta.

Pitkäaikaistyöttömien määrä Uudellamaalla on kasvanut tammikuusta 2020 alkaen ja koronan myötä kasvutahti on kiihtynyt. Joulukuun lopussa pitkäaikaistyöttömiä oli yhteensä 33 331 ja nousua vuoden takaiseen oli 49 %. Keväästä eteenpäin pitkäaikaistyöttömyyden odotetaan kiihtyvän edelleen, kun koronakriisin alusta asti työttöminä olleet lukeutuvat pitkäaikaistyöttömiin. Suurin ammattiryhmä pitkäaikaistyöttömissä on ilman ammattia olevat tai he, joiden ammatti ei ole tiedossa. Heidän jälkeensä suurimmat pitkäaikaistyöttömien ammattiryhmät ovat myyjät ja yleissihteerit. Määrällisesti Uudenmaan pitkäaikaistyöttömyys painottuu varttuneempiin ikäryhmiin, mutta koronakriisin myötä nuorten osuus pitkäaikaistyöttömistä on ollut kovassa kasvussa ja jatkaa kasvuaan kuluvana vuonna.

Uudellamaalla sekä vieraskielisten että ulkomaalaisten osuus työttömistä työnhakijoista on selvästi Manner-Suomen korkein. Joulukuussa 2020 ulkomaalaisia työttömiä työnhakijoita oli Uudellamaalla 20 877, ja nousua vuoden takaiseen oli 56,3 %. Ulkomaalaiset työttömät työnhakijat keskittyvät vahvasti pääkaupunkiseudulle, jossa heistä asuu 85,9 %. Mielenkiintoista on, että Uudellamaalla ulkomaalaisten työttömyys on korona-aikana noussut kantaväestön työttömyyttä vähemmän.

Työllisyyspalveluiden järjestämisessä koetaan Uudellamaalla suuria uudistuksia työllisyyskuntakokeilujen alettua maaliskuun alussa. Seutukunnista kokeilut koskevat kaikkia muita paitsi Loviisa seutukuntaa. Helsingin seutukunnassa kokeilualueita on kaikkiaan kolme (Espoo, Helsinki ja Vantaa-Kerava), Porvoon seutukunnassa Porvoon kokeilu ja Raaseporin seutukunnassa Raaseporin ja Hangon kokeilu. Kyseessä on työllisyyspalveluiden järjestämisen kannalta suuri muutos, ja Uudellamaalla kokeiluihin siirtyi maaliskuun alussa lähes 93 000 työnhakijaa. Suurten uudistusten yhteydessä on aina riskinä erilaiset käynnistysvaikeudet, ja kokeiluiden alkaminen saattaa ainakin alussa hankaloittaa työllisyyspalveluiden järjestämistä asiakkaille.

3.1 Helsingin seutukunta

Espoo, Helsinki, Vantaa, Hyvinkää, Järvenpää, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Siuntio, Tuusula, Lohja, Karkkila, Vihti, Sipoo

Helsingin seutukunnassa asui vuoden 2020 lopussa 1 585 220 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 13 059 henkilöllä. Vuoden 2020 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 109 863.

	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittäjätoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+
Työvoiman saatavuus	-	-	-
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (- -) paljon heikompi			

Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Helsingin seutukunta on Suomen väkirikkain seutukunta, sekä Uudenmaan ja Suomen suurin yrityskeskittymä. Uudenmaan kaikista työpaikoista 94 prosenttia sijaitsee Helsingin seutukunnassa ja pääkaupunkiseudulla 78 prosenttia. Helsingin seutukunnan suuren koon ja taloudellisen toiminnan merkittävyyden takia monet edellisessä, koko Uudenmaan aluetta koskevassa osiossa esille nostetuista asioista koskettavat erityisesti Helsingin seutukuntaa. Pääkaupunkiseudun lisäksi merkittävää taloudellista toimintaa on runsaasti myös seutukunnan muilla alueilla. Erityisesti seutukunnan teollinen toiminta sekä logistiikka-ala ovat keskittyneet pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

Suuren kokonsa ja elinkeinorakenteensa vuoksi erityisesti palveluihin iskenyt korona-kriisi on kurittanut rajusti Helsingin seutua. Tosin tilanteessa on eroja seudun sisälläkin, ja esimerkiksi Espoo on selvinnyt kriisistä muita pääkaupunkiseudun kuntia paremmin. Vuoden 2020 kolmannen kvartaalin liikevaihto Helsingin seutukunnassa laski vuodentakaiseen verrattuna 5,4 %. Yleiskuvassa merkittävin näkymä seutukunnan elinkeinoelämän kohdalla on voimakas polarisaatio sekä toimialojen sisällä että niiden välillä. Onnistuneesti mm. digitaalisia ratkaisuja kehittäneet yritykset ovat selvinneet

kriisistä muita paremmin, ja niiden tulevaisuudennäkymät kriisin jälkeiselle ajalle ovat paremmat.

Helsingin seudulla palvelualojen merkitys on selvästi suurempi kuin muualla Uudellamaalla. Siksi Helsingin seudun näkymien kannalta rokotusten etenemisellä ja terveys- turvallisuuden kehityksellä on erityisen suuri merkitys. Palveluista Helsingin alueella korostuvat etenkin rahoitus- ja vakuutusala, tietotekniikka-ala, informaatio- ja viestintäala sekä liike-elämän palvelut. Monet seudun palveluista ovat yrityspalveluita, ja siten keskittyneet pääkaupunkiseudulle suurimpien yritysten pääkonttorien luokse. Niissä tilanne muuhun palvelusektoriin nähden on hyvä. Yhtenä seutukunnan erityispiirteenä maakunnan tasolla voi pitää tapahtumateollisuuden suurta merkitystä alueen talouden ja työllisyyden kannalta. Samoin ravintola-alan palvelut ovat keskittyneet Uudellamaalla juuri Helsingin seudulle. Ravintola-alan näkymät lähikuukausille ovat erityisen huonot heikentyneen epidemiatilanteen ja alalle asetettujen uusien toimintarajoitusten vuoksi. Rakentamisen ja teollisuuden osalta seutukunnan tilanne on palveluita parempi, vaikkakin rakentamisen näkymät näyttävät heikentyviltä investointien yleisen vähäisyyden vuoksi.

Työllisyystilanne Helsingin seudulla on heikentynyt Uudenmaan seutukunnista eniten, ja alueella oli tammikuussa 2021 työttömiä työnhakijoita 57 % enemmän kuin vuosi sitten. Seutukunnan vieläkin heikompaa työllisyyskehitystä on ehkäissyt korkean ja -lostusasteen työpaikkojen keskittyminen pääkaupunkiseudulle, joihin koronaviruksen vaikutus on vaikuttanut vähemmän. Avoimien työpaikkojen osalta Helsingin seutukunta on Uudenmaan ylivoimaisesti parhaassa asemassa. Tammikuun aikana uusia avoimia työpaikkoja seutukunnassa ilmoitettiin lähes 18 800, ja niistä pääkaupunkiseudulla 71 %. Seudun avoimien työpaikkojen osuus maakunnan kaikista avoimista työpaikoista oli 90 %. Laskua vuoden takaiseen oli silti 25 %.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Helsingin seutukunnan tilanne ja näkymät kulminoituvat palveluiden, etenkin tapahtuma-alan sekä majoitus- ja ravintola-alan ahdinkoon. Tapahtuma-alan liikevaihdosta on koronan vuoksi koko maassa hävinnyt lähes 80 % ja Helsingin seudulla tilanne on vielä vaikeampi alan palveluiden painottuessa pääkaupunkiseudulle. Tapahtuma-alan huono tilanne vaikuttaa välillisesti mm. majoitus- ja ravintola-alan sekä liikennepalveluiden kysyntään. Tapahtuma-alan tilanne on koronavuoden aikana vain pahentunut ja nykyisten rajoitustoimien, ja tautitilanteen pitkittyessä alan yritysten näkymät ovat synkät. Tapahtumateollisuus ry:n syystalvella 2020 tekemän kyselyn mukaan sen jäsenyrityksistä yli 60 % kertoi pystyvänsä jatkamaan toimintaansa korkeintaan puoli vuotta. Alan näkymiä synkentää rokoteaikataulun pitkittyminen ja kuluttajien turvallisuudentunteen heikko tilanne. EY:n tekemän tutkimuksen mukaan 46 % kuluttajista ei uskaltaisi mennä konserttiin kuukausiin ja 21 prosenttia jopa moneen vuoteen. Vaikka

rokotukset etenisivät suotuisasti ja tapahtumat voitaisiin järjestää turvallisesti, ratkaisevaa tapahtuma-alalle on lopulta se, miten nopeasti kuluttajien turvallisuudentunne saadaan palautettua. Pahimmillaan alan palautuminen kriisistä kestää vuosia.

Majoitus- ja ravintola-alan heikko tilanne korostuu etenkin Helsingin seutukunnassa. Vuoden 2020 kolmannen kvartaalin tietojen mukaan majoitus- ja ravitsemisalan henkilöstömäärä oli vähentynyt seudulla lähes 30 % edellisvuoteen verrattuna. Korona-aikana pääkaupunkiseudulle tärkeät ulkomaiset turistit ovat puuttuneet käytännössä kokonaan, ja kotimaan matkailu on suuntautunut kaupunkien ulkopuolelle. MaRa ry:n tekemän kyselytutkimuksen mukaan alan yrityksistä koko maassa noin puolella liikevaihto puolittui tammi-maaliskuun aikana vuoden takaiseen verrattuna, ja kolmanneksella laskua oli jopa 75 %. Elinkeinorakenteensa vuoksi vaikutukset Helsingin seutukunnassa ovat sitäkin vaikeammat. Lisäksi tilannetta hankaloittaa alan tärkeimmän sesongin, eli pikkujoulukauden menettäminen epidemian takia. Konkurssiuhkaa kokee viidennes alan yrityksistä. Helsingin keskustassa toimivien ravintoloiden tilannetta vaikeuttaa liikevaihdon kannalta tärkeiden yritysasiakkaiden puuttuminen. Henkilöstö- ja ravintoloiden asiakaskunnasta on hävinnyt noin puolet, eikä niiden tilanteessa näy merkittävää paranemista etätyökäytäntöjen yleistyessä pysyvästi. Keväällä ravintoloille asetetut uudet rajoitustoimet heikensivät yritysten näkymiä entisestään. Majoituksessa hotellien käyttöasteet Uudellamaalla laskivat 24 prosenttiin koronan vuoksi, ja tilanne on erityisen vaikea pääkaupunkiseudulla. Alan tilannetta vaikeuttaa liikematkailun pitkäaikainen romahdus. Majoitusalan yritykset odottavat kriisistä elpymisen kestävästä vuosia. Tästä huolimatta majoitusalallekin investoidaan, ja Espoon Nuusioon avataan keväällä uusi hotelli ympäristö- ja virkistyspalvelujen läheisyyteen.

Kuten muuallakin maakunnassa, Helsingin seudulla kaupan tilanne on kahtiajakoinen. Päivittäistavarakauppa on pärjännyt kriisin olosuhteissa erittäin hyvin, ja vähittäiskaupan liikevaihto on selvästi kasvanut. Erikoiskaupan kohdalla hyötyjinä ovat olleet mm. rautakauppa, kodin tekniikka sekä urheilu- ja sisustuskauppa, jotka hyötyivät koronan aiheuttamasta matkailun vähenemisestä. Vaate- ja muotikauppa on kärsinyt kriisistä pahoin kautta seutukunnan. Toisaalta pääkaupunkiseudun ulkopuolella liikkumisen väheneminen on lisännyt hieman paikallisten kauppojen kysyntää, vaikka sielläkin kivijalkakaupat ovat kärsineet koronakriisistä. Kivijalkakauppojen kannalta pahin tilanne on pääkaupunkiseudulla ja etenkin Helsingin keskustassa, missä liikkumisen väheneminen vei niiden myynnistä 38 %. Mitä pidempään liikkumisen ja matkustamisen sekä muiden palveluiden käytön vähäisyys jatkuvat, sitä kauemmin tilanteesta hyötyvien kaupan alan yritysten näkymät jatkuvat hyvinä ja kärsineiden yritysten ahdinko syvenee. Alan sisällä yritysten tilanne ja tulevaisuuden näkymät eroavat merkittävästi sen suhteen, miten hyvin yritykset ovat pystyneet panostamaan verkkokauppaan ja siten paikkaamaan koronakriisin aiheuttamia vahinkoja.

Rakentamisen tilanne Helsingin seudulla näyttäytyy palveluiden tilanteeseen verrattuna positiivisena, vaikka rakentamisessakin uusien hankkeiden aloitukset ovat laskeutuneet 11 % edellisvuoden tilanteesta. Erityisesti korjaus- ja asuntorakentamisen kohdalla kysyntä on pysynyt korkealla koronakriisistä huolimatta. Asuntorakentamisen hyvä tilanne keskittyy Helsingin seudulla erityisesti pääkaupunkiseudulle ja sen lähi-alueille. Rakentamisen investoinnit ovat laskeneet taloustilanteen yleisen epävarmuuden takia, mikä näyttäytyy heikompina tulevaisuudennäkyminä. Helsingin seudulla teollisuuden tilanne on melko hyvä, vaikkakin teollisuusalojen ja yritysten väliset erot ovat suuria. Pääkaupunkiseudulle keskittyvä tietotekniikkateollisuus on suorastaan erinomaisessa tilanteessa ja sen kysyntä on kasvanut koronakriisistä huolimatta. Myös teknologiateollisuuden tilanne on talven aikana parantunut ja tilauskannat lähteneet kasvuun. Sen sijaan tilanne on heikko varsinkin Helsingin telakalla. Moni seudun teollisuusyrityksistä panostaa kansainväliseen toimintaan koronan jälkeisen kasvun ajurina.

Tilanne ja näkymät ovat hyviä viime vuosina pääkaupunkiseudun ulkopuolelle keskittyneellä logistiikka-alalla. Hyvinkäälle valmistellaan uutta logistiikkakeskusinvestointia ja Sipoossa käynnissä oleva varastohanke työllistää tulevaisuudessa yli sata henkeä. Vantaalle avataan Hobby Hallin uusi myymälä ja varasto. Mäntsälässä logistiikka-alan tilanne on erinomainen ja siellä alalla suunnitellaan merkittäviä investointeja. Lisäksi Mäntsälään on valmisteilla uusi kasvihuone, ja siellä suunnitellaan myös uuden lentokentän perustamista. Yksin Mäntsälään kaavaillut investoinnit tulevat työllistämään satoja ihmisiä.

Helsingin seutukunnan ja etenkin Vantaan kaupungin elinkeinoelämän ja työllisyyden kannalta hyvin merkittävä tekijä on edelleen jatkuva Helsinki-Vantaan lentoaseman toimintojen merkittävä vähentyminen. Lentoaseman arvioidaan työllistävän suorasti ja epäsuorasti jopa 20 000 henkilöä. Ilmailualan yrityksistä Finnair, Finavia ja Airpro ovat ilmoittaneet mittavista irtisanomisista ja lomautuksista, ja Finnairin lomautukset tulevat kestäämään vähintään vuoden 2021 loppuun. Rahdin sekä matkailun vähenemisen myötä lentoaseman hiljentymisen vaikutukset ulottuvat laajasti seutukunnan ilmailu- ja matkailuelinkeinon lisäksi myös muihin toimialoihin. Jos Suomeen kohdistuva matkailu ei elvy muun Euroopan tahdissa, Helsinki-Vantaan lentoasema voi TEM:in selvityksen mukaan kärsiä suuria ja pysyviä tappioita markkinaosuuksissa. Pahimmillaan tämä tarkoittaisi jopa 16 000 työpaikan menetystä. TEM:in selvityksessä esitettyjen skenaarioiden mukaan ilmailuala toipuisi koronakriisiä edeltävälle tasolle aikaisintaan vasta vuonna 2024. Muiden liikennepalvelujen osalta tilanne on myös vaikea liikkumisen vähennyttyä, ja tulevaisuudennäkymätkin ovat heikentyneet etätyön lisääntymisen myötä. Liikennealan toipumisen kannalta erityisen keskeisessä asemassa on kuluttajien luottamuksen palautuminen palveluihin, joissa etäisyyksien pitäminen toisiin ihmisiin on vaikeaa.

Seutukunnan yritysasiantuntijoiden mukaan yritysperustanta on ollut monessa seudun kunnassa jopa poikkeuksellisen hyvällä tasolla. Osin tämä johtuu koronakriisin aiheuttamasta työttömyydestä, ja uusien yritysten perustaminen liittyy tällä hetkellä suurilta osin itsensä työllistämiseen, mikä näkyy etenkin rakentamisessa. Lisäksi seudulla jo toimivat yritykset ovat kyselleet seudun kunnissa olevia yritystontteja aktiivisesti. Se kertoo kriisissä menestyneiden yritysten investointihalukkuudesta. Seutukunnan yritykset panostavat yleisesti tällä hetkellä kiertotalouden ratkaisuihin.

Työvoiman kysynnän ja osaamistarpeiden näkymät

Työnvälitystilaston mukaan Helsingin seutukunnassa oli tammikuun aikana yhteensä 22 584 uutta avointa työpaikkaa, joka on 92,5 % koko maakunnan uusista avoimista työpaikoista. Laskua vuotta aikaisempaan ajankohtaan oli kuitenkin noin 6 000 työpaikkaa. Pääkaupunkiseudun asema Uudenmaan veturina korostuu myös työvoiman kysynnässä, sillä 81 % koko Uudenmaan avoimista työpaikoista kohdistui juuri sinne. Kesätyöpaikkojen määrän ennakkoidaan olevan tänä vuonna viime vuotta korkeammalla tasolla, vaikka realisoituneet kesätyöpaikkojen määrät ovat tammi-helmikuussa jääneetkin vuoden takaisia lukuja alhaisemmiksi. Työvoiman kysynnän arvioidaan jatkuvan heikkona palveluissa, ja pysymään muilla aloilla melko muuttumattomana.

Koronakriisistä huolimatta osaavan työvoiman saatavuudessa arvioidaan Helsingin seudulla olevan tällä hetkellä haasteita monilla aloilla, ja tilanteen pelätään vaikeutuvan entisestään koronakriisin hellittäessä. Kevään ammattibarometrin perusteella suurin pula osaavasta työvoimasta on sosiaali- ja terveysalalla sekä lastentarhan opettajien kohdalla, joissa tilanne on tällä hetkellä jo erittäin heikko. Erityisesti pääkaupunkiseudulla on pulaa informaatioteknologian työntekijöistä ja kysynnän arvioidaan pysyvän korkealla jatkossakin. Varsinkin seutukunnan länsiosissa on kysyntää osaavista rakennustyöntekijöistä ja insinööreistä, ja sopivien työntekijöiden löytäminen on yrityksille haasteellista. Toisaalta tietyillä aloilla työvoiman kysyntätarve on nyt hyvin alhainen. Helsingin kaupungin syksyllä yrityksille tekemän kyselyn mukaan liikenne-, tapahtuma- ja matkailualan yritykset eivät koe tarvetta rekrytoida uusia työntekijöitä ja ammattibarometrin mukaan kyseisillä aloilla on ylitarjontaa osaavasta työvoimasta. Ylitarjontaa on myös yleissihteereissä, ilmailualan työntekijöissä sekä painoalan osaajissa.

Yritykset ovat koronakriisin myötä alkaneet varautua suurempiin markkinoiden häiriötilanteisiin ja panostavat entistä enemmän varastointiin liittyviin ratkaisuihin. Tällä on positiivisia vaikutuksia logistiikka-alan työvoiman kysyntään, josta alan ajankohtaiset investoinnitkin seutukunnan itä- ja pohjoisosissa antavat esimakua. Tosin logistiikka-alalla on pulaa osaavasta työvoimasta jo nyt, ja tulevaisuudessa tilanne pahenee.

Työvoiman saatavuuden tulevaisuudennäkymät ovat seutukunnassa kauttaaltaan melko huonot. Esimerkiksi rakentamisessa on jo pitkään ollut pulaa osaavasta työvoimasta ja alan vetovoimaisuus nuorten kohdalla on alhainen, mikä ennustaa rakennusalan työntekijöistä olevan pulaa myös tulevaisuudessa. IT-taitojen rooli osaavan työvoiman saatavuudessa on koronan aiheuttaman digiloikan myötä korostunut, ja siksi osaavan työvoiman saatavuudessa tulee jatkossa olemaan kasvavasti vaikeuksia myös aloilla, joissa työvoimaa on toistaiseksi ollut hyvin tarjolla. Tämä koskee esimerkiksi palvelualoja. Koronan tuomat uudet tarpeet työelämätaidoissa nähdään pitkälti pysyvinä myös epidemian jälkeen.

Osaltaan kohtaanto-ongelma tulee vaikeutumaan opintojen valmistumisessa koettujen viivästymisten myötä. Seutukunnan oppilaitosten mukaan koronakriisin vuoksi monilla aloilla opintoihin kuuluvien näyttöjen antaminen on ollut vaikeaa eikä harjoittelupaikkoja ole ollut tarjolla. Esimerkiksi palvelualoilta tai muilta kädentaitoja vaativilta aloilta on ollut korona-aikana hankalaa valmistua. Tällä on suora yhteys työmarkkinoille siirtyvien työntekijöiden määrään ja siten osaavan työvoiman saatavuuteen. Myös osaavien työntekijöiden alanvaihto vaikeuttaa tilannetta entisestään. Erityisesti tapahtuma-, rakennus- ja ravintola-alalla esiintyy tällä hetkellä runsaasti alanvaihtohalukkuutta, mikä synkentää kyseisten alojen yritysten osaavan työvoiman saatavuutta sekä kriisistä toipumisen näkymiä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Helsingin seutukunnan työttömyystilanne on pysynyt kesästä alkaen melko muuttumattomana. Sekä työttömien että lomautettujen määrät ovat pysyneet pitkälti samalla tasolla kuin ne olivat loppukesällä. Työnvälitystilaston mukaan tammikuussa Helsingin seutukunnassa oli työttömiä työnhakijoita 38 347 enemmän kuin vuosi aiemmin. Seutukunnan vuosimuutos (57 %) työnhakijoiden määrässä on ollut Uudenmaan seutukunnista suurin, mitä selittää seudun selvästi muita seutukuntia suurempi palvelusektori. Koko Uudenmaan työttömistä Helsingin seutukunnassa oli 94 % ja lomautetuista 95 %. Luvuissa korostuu seutukunnan ja pääkaupunkiseudun valtava merkitys maakunnalle. Pääkaupunkiseudulle painottuvan pitkäaikaistyöttömyyden arvioidaan paheinevan seudulla kiihtyvällä tahdilla koronakriisin pitkittyessä. Uhkana on, että monen kriisin vuoksi työttömäksi jääneen työllistyminen muodostuu yhä vaikeammaksi, jos heidän ammattitaitonsa ja kosketuksensa työmarkkinoihin rapistuvat pitkittyvän työttömyyden seurauksena.

Uudenmaan elinkeinoelämän asiantuntijoiden mukaan seutukunnan työllisyystilanteessa ei ole odotettavissa lähikuukausina merkittävää paranemista. Joillain aloilla, kuten ravintola- ja matkailualoilla työllisyystilanne saattaa ainakin väliaikaisesti kohentua kesäkauden myötä, mutta yleiskuva synkästä työllisyystilanteesta tulee pysymään, kunnes epidemiatilanne rauhoittuu ja kuluttajien luottamus saadaan palautettua

ennalleen. Epävarmuutta työllisyysnäkyymiin kasvattaa kesäkauden lisäämä ihmisten aktiivisuus ja liikkuvuus, jolloin epidemiatilanne saattaa entisestään heiketä. Rokoteai-kataulujen mahdollinen viivästyminen tulee näkymään suoraan työllisyystilanteen el-pymisen viivästymisenä erityisesti palvelualoilla.

Keväällä asetetut uudet rajoitustoimet näkyvät lisääntyneinä lomautuksina etenkin ra-vintola-alalla. Maakunnan tasolla uusien työnhaun aloitusten määrät lähtivät nousuun heti maaliskuun alussa, ja valtaosa uusista työnhakijoista työskenteli palvelualoilla. Mikäli rajoitustoimet purevat tautitilanteeseen ja rajoitukset poistuvat nopealla aikatau-lulla, myös rajoitustoimien aiheuttama lomautussuma alkaa odotettavasti purkautua ilman tilanteen pitkittymistä. Espoon, Helsingin ja Vantaa-Keravan työllisyyden kunta-kokeilujen alkaminen ja sen aiheuttama muutos saattaa näkyä keväällä ja kesällä haasteina työllisyyspalveluiden järjestämisessä työnhakija-asiakkaille, millä voi toteu-tuessaan olla negatiivisia vaikutuksia työllisyystilanteen kehittymiseen.

3.2 Raaseporin seutukunta

Hanko, Inkoo, Raasepori

Raaseporin seutukunnassa asui vuoden 2020 lopussa 40 891 henkilöä. Vuoden ai- kana vähennystä oli 230 henkilöä. Vuoden 2020 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,7 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 198.

	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+
Työvoiman saatavuus	-	-	--
Arviointiasasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (- -) paljon heikompi			

Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Raaseporin seutukunta on selvinnyt koronakriisistä Uudenmaan seutukunnista parhaiten, ja siellä talouden yleisnäkymät ovat varovaisen positiivisia. Seutukunnan työllisyystilanne on pysynyt maakunnan parhaana ja työvoiman kysyntäkin oli kesän ja syksyn osalta vuoden 2019 tasolla tai ajoittain jopa sitä hieman korkeammalla. Tammikuussa seudulla oli avoimia työpaikkoja 15 % vuoden 2020 tammikuuta enemmän. Koronakriisi on aiheuttanut myös Raaseporin seutukunnan palvelusektorille suuria vaikeuksia, minkä lisäksi kivijalkakaupat ovat vaikeuksissa myös Raaseporin seudun kuntien keskusta-alueilla. Teollisuudessa tilanne ja näkymät ovat positiivisemmat, ja rakentamisessa korjausrakentaminen on pysynyt hyvällä tasolla.

Koronan vaikutukset näkyvät Raaseporin seudulla mm. väestönkasvuna, kun etätyötä tekevät asuvat alueella enenevässä määrin ympäri vuoden ja käyttävät alueen palveluita. Siten seutukunnan ostovoima on kasvanut koronaa edeltävään aikaan nähden, mikä auttaa alueen yrityksiä. Ilmiö on seudulle hyvin tärkeä ja sen ennakoitaan hyödyttävän seutukuntaa myös tulevaisuudessa etätyökäytäntöjen yleistyessä pysyvästi. Seutukunnan työllisyyspalveluiden osalta suuri muutos on Hangossa ja Raaseporissa maaliskuun 1. päivä alkanut työllisyyden kuntakokeilu. Kokeiluun siirtyi vajaa puolet alueella asuvista TE-toimiston asiakkaista.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Raaseporin seutukunnan elinkeinoelämä on selvinnyt koronakriisistä pienimmillä vaurioilla maakunnan muihin seutukuntiin verrattaessa. Seudun kaikkien toimialojen liikevaihto laski vuoden 2020 kolmannella kvartaalilla ainoastaan 0,3 % edellisvuoteen nähden, eli korona ei aiheuttanut seutukunnan elinkeinoelämälle merkittävää lovea kokonaisuutena mitattuna.

Kuten muuallakin Uudellamaalla, palvelualan yritykset ovat Raaseporin seutukunnassakin ottaneet vastaan kriisin suurimman iskun. Ravintola-alalla on koettu alan yritysten konkurssseja koronan vietyä suuren osan niiden liikevaihdosta. Vaikka ravintoloissa tulevan kesäsesongin näkymien arvioidaan olevan positiiviset, sesongin jälkeisen ajanjakson näkymät pysyvät edelleen heikkoina. Se heikentää ravintoloiden pidemmän aikavälin näkymiä, mikä on näkynyt jo nyt alan yritysten lopetusten määrässä. Kevään rajoitustoimet voivat olla monelle seudun ravintolalle hyvin kriittisiä. Matkailu on selvinnyt Raaseporin seutukunnassa melko hyvin koronakriisistä huolimatta. Alan tilannetta on edesauttanut se, että koronan lisäämä kotimaanmatkailu pystyi kesällä 2020 paikkaamaan ulkomaalaisten turistien puuttumista, ja seudulle matkustettiin etenkin pääkaupunkiseudulta. Matkailun hyvän vireen odotetaan jatkuvan myös tulevana kesäkautena, ja seudulla on käynnissä matkailualan yrityksiä tu-

keva hanke. Kaupan osalta varsinkin kivijalkakaupat ovat vaikeuksissa, mutta päivittäistavarakauppa on muiden seutukuntien tavoin hyötynyt kotona olemisen lisääntymisestä. Samoin urheilukaupalla on mennyt hyvin vapaa-ajan liikkumisen lisääntyä koronan myötä.

Seutukunnassa teollisuuden näkymät ovat melko positiiviset, vaikka SSAB:n tehdas Hangossa lopetti toimintansa vuodenvaihteessa. Seudun keskiuureet teollisuusyritykset investoivat tällä hetkellä hyvin, ja esimerkiksi sähköpyörien kasvanut kysyntä on hyödyttänyt Helkaman tuotantoa. Alueellisesti tärkeällä Fiskarsin tehtaalla tilauskanta on hyvällä tasolla, ja metalliteollisuudessa on Raaseporin seudulla ollut laajemminkin nähtävissä pientä kasvua. Myös Raaseporin seutukunnassa teollisuuden katseet on suunnattu kiertotalouden ratkaisuihin. Seudun rakentamisessa tilanne on kahtiajakoinen. Yhtäältä seutukunnassa ei ole tällä hetkellä käynnissä suuria alan investointeja, ja sen myötä rakentamisen tulevaisuudennäkymissä on runsaasti epävarmuutta. Toisaalta koronakriisi on lisännyt investointeja asuntojen korjausrakentamiseen ja varsinkin pienet rakennusyritykset ovat seutukunnassa saaneet hyvin tilauksia. Raaseporin seudun rakennusyritysten kysyntään vaikuttaa merkittävästi pääkaupunkiseudun rakentamisen näkymät, sillä moni seutukunnan yritys palvelee pääkaupunkiseudun rakennuskohteilla.

Seutukunnan elinkeinoelämän asiantuntijoiden mukaan seudulla on perustettu uusia yrityksiä jopa kriisiä edeltänyttä tasoa enemmän. Raaseporin seudullakin uusyrityspuolelta perustuu suurilta osin itsensä työllistäjiin, jotka ovat kriisin myötä jääneet vaille työtä. Investointihalukkuutta seutukunnassa on melko runsaasti, vaikka talouden epävarmuus aiheuttaaakin yrityksissä varovaisuutta. Inkoonportin kaikki tontit on varattu ja puolet tonteista menivät yrityksille, jotka eivät aiemmin ole toimineet seudulla. Raaseporissa kysyntää yritystonteille on paljon, ja yrityksillä on kiinnostusta laajentaa toimintaansa tai asettua alueelle. Rajoitteena tosin on yritystoiminnalle soveltuvien maa-alueiden niukkuus. Seutukunnassa ei ole nähtävissä merkittävää konkurssiaaltoa, vaikka konkurssilainsäädännön väliaikainen muutos poistui helmikuussa.

Työvoiman kysynnän ja osaamistarpeiden näkymät

Kohtaanto-ongelma Raaseporin seutukunnassa on jo pidempään ollut vaikea ja tilanteen arvioidaan pahenevan entisestään työvoiman kysynnän elpyessä kriisin jälkeen. Erityisesti pulaa on rakennusalan työntekijöistä sekä rakennusinsinööreistä ja -mestareista. Samoin seudulla on pulaa sosiaali- ja terveysalan osaajista sekä kesäsesongilla myös ravintola-alan työntekijöistä. Teollisuuden osalta työvoimaa tarvitaan etenkin metalliteollisuuteen ja automatiikkaan liittyviin tehtäviin. Kevään ammattibarometrin mukaan ylitarjontaa seudulla on etenkin yleissihteereissä sekä ahtaajien ja trukinkuljettajien ammateissa. Korona-aika on vaikeuttanut osaavan työvoiman saatavuutta

yleisesti, sillä kriisin aiheuttama digiloikka heijastuu vahvasti myös työmarkkinoiden osaamistarpeisiin erilaisten IT-taitojen vaatimusten korostumisena.

Seutukunnan kohtaanto-ongelman parantamiseksi koulutusjärjestelmään tulisi rakentaa nykyistä enemmän ketteryyttä, jotta järjestelmä kykenisi vastaamaan paremmin työmarkkinoiden tarpeisiin. Osaavan työvoiman saatavuudessa on nähtävissä tulevaisuudessa entistä enemmän haasteita myös opintojen valmistumisen viivästymisen myötä. Työvoimapulaan vastaamiseksi seudulla järjestetään digitaalisessa ympäristössä työvoimamessut, joita on markkinoitu seudulla laajasti eri toimijoille ja työnhakijoille.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Raaseporin seutukunnan työttömyystilanne on Uudenmaan seutukunnista parhain, vaikka kriisin vaikutukset näkyvät selvästi sielläkin. Työnvälitystilaston mukaan tammi-kuussa Raaseporin seutukunnassa oli työttömiä työnhakijoita 494 enemmän kuin vuosi aiemmin. Tämä tarkoittaa noin kolmanneksen (31 %) lisäystä, mitä voi suuresta noususta huolimatta pitää verrattain positiivisena tilanteena. Pitkäaikaistyöttömyys on ollut kasvussa seudulla, ja kasvun odotetaan jatkuvan kriisin pitkittyessä.

Seutukunnan työttömyyden arvioidaan pysyvän ennallaan lähikuukausina, ja paranevan hiljalleen koronakriisin helpottaessa. Erityisesti palvelualoilla tilanne on vaikea, eikä siinä ole nähtävissä merkittävää paranemista ennen tautilanteen kohentumista ja kuluttajien luottamuksen palautumista. Kesäsesonki voi väliaikaisesti auttaa tilannetta varsinkin matkailu- ja ravintola-alalla. Seutukunnan työllisyystilannetta auttaa myös Salon Valmetin akkutehtaan hyvä työtilanne ja sinne tehtävät lisärekrutoinnit.

3.3 Porvoon ja Loviisan seutukunnat

Porvoon seutukunta: Askola, Myrskylä, Pukkila, Porvoo, Sipoo

Porvoon seutukunnassa asui vuoden 2020 lopussa 59 201 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli 136 henkilöä. Vuoden 2020 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3 629.

Loviisan seutukunta: Lapinjärvi, Loviisa

Loviisan seutukunnassa oli vuoden 2020 lopussa 17 366 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 12 henkilöllä. Vuoden 2020 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 303.

	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittäjätoiminta	-	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+
Työvoiman saatavuus	-	-	--
Arviointiaskeikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (- -) paljon heikompi			

Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Koronakriisi on iskenyt kovalla voimalla myös Uudenmaan itäisiin seutukuntiin, vaikka seuduille merkittävän kemianteollisuuden tilanne ja näkymät ovatkin pysyneet hyvinä kriisistä huolimatta. Liikevaihdolla mitattuna Porvoon seutukunta koki koronan myötä maakunnan suurimman iskun, ja vuoden 2020 kolmannella kvartaalilla seutukunnan liikevaihdosta hävisi 36 % verrattuna vuotta aikaisempaan. Loviisan seudulla lasku oli huomattavasti maltillisempaa, ja siellä kaikkien toimialojen liikevaihto oli 5 % vuotta aiempaa alempana. Myös Loviisan ja Porvoon seutukuntien yrityskehityksellä on nähtävissä selvä polarisaatio kriisistä hyvin selvinneisiin yrityksiin ja niihin yrityksiin, jotka ovat kärsineet rajusti koronan takia. Kesätyöpaikkoja on tarjolla Loviisan seudulla melko hyvin, mutta Porvoon seutukunnan osalta tilanne näyttää heikommalta, mikäli ei huomioida Kilpilahden jalostamon tarjoamia kesätyömahdollisuuksia.

Erityisesti Porvoon seutukunnan tulevaisuudennäkymien osalta Itäradan linjausten varmistuminen on merkittävä alueen taloutta tulevaisuudessa edistävä tekijä. Tosin sen aiheuttamat positiiviset vaikutukset näkyvät alueen elinkeinoelämässä vasta pitkällä aikavälillä. Lyhyellä aikavälillä seutukuntien liikennepalvelut ovat vähenemässä, kun alan yritykset ovat vähentämässä linja-autovuoroja. Sillä on merkitystä molempien seutukuntien elinvoimaisuuteen ja vetovoimaan. Varsinkin seutukuntien syrjäseuduilla julkisten liikenneyhteyksien huono saatavuus on aiheuttanut poismuuttoa alueelta. Toisaalta koronan myötä edennyt digiloikka ja etätöiden lisääntyminen näkyy syrjäseutujen kunnissa mm. lisääntyneinä tonttikauppoina.

Palvelualat ovat Porvoon ja Loviisankin seutukunnissa kärsineet koronasta eniten, eikä niiden merkittävää elpymistä ole näköpiirissä ennen kuin tautilanne on helpottunut. Rakentamisen näkymät ovat molemmissa seutukunnissa verrattain positiiviset. Koronakriisi ei ole vaikuttanut kemianteollisuuteen juurikaan ja alalla on tällä hetkellä ajankohtaisia tulevaisuuteen tähtääviä investointeja mm. uusiutuvaan energiaan sekä olemassa olevan tuotantoinfrastruktuurin päästöjen vähentämiseen. Nesteen Porvoon jalostamolle kaavailema miljarditason investointi suuntautui lopulta Rotterdamiin, mikä oli alueen työllisyydelle ikävä uutinen. Siitä huolimatta kemianteollisuus Porvoon seudulla tulee jatkossakin investoimaan ja kehittymään, ja siten säilyttämään vahvan aseman alueella. Kemianteollisuuden tilanne ja kehitys Porvoon alueella on erittäin tärkeää myös Loviisan seutukunnan työllisyyden kannalta. Loviisan seutukunnan suurimmat työllistäjät, kuten Fortum ovat selvinneet kriisistä ilman suuria haasteita. Loviisassa kahden vuoden päästä järjestettävät asuntomessut lisäävät seutukunnan yleistä kiinnostavuutta jo nyt. Porvoon seutukunnan osalta työvoimapalvelujen järjestämisessä tapahtui suuri muutos maaliskuun alussa, jolloin työllisyyden kuntakoiteilu alkoi Porvoossa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Molemmissa seutukunnissa rakentamisen yleisnäkymät ovat positiiviset, vaikka Itä-Uudellamaalla ei olekaan tällä hetkellä rakenteilla tai suunnitteilla suuria kohteita. Loviisassa järjestetään vuonna 2023 asuntomessut, mikä näkyy seudulla jo nyt rakennusalan kilpailutusten määrän kasvuna ja lähitulevaisuudessa myös tilausten määrän kasvuna. Porvoon seudulla rakentamisen tilanne on hyvä, ja Porvoon kaupungin tavoitteena on vauhdittaa keskusta-alueen rakentamista. Porvoon seudulla kaikki kaavoitetut rakennushankkeet ovat käynnissä tai käynnistymässä, minkä lisäksi korjausrakentamisen tilanne seudulla on hyvä koronan lisättyä kotitalouksien remontointihalukkuutta. Lisäksi Porvoossa kaavoitetaan paraikaa uusia alueita, joissa pyritään hyödyntämään mm. koronan myötä lisääntyvän etätöiden tuomia mahdollisuuksia.

Kuten muuallakin Uudellamaalla, palvelu- ja kulttuurialat ovat kärsineet eniten koronakriisistä myös Loviisan ja Porvoon seutukunnissa. Ravintoloiden tilanne on vaikea

rajusti vähentyneen kysynnän myötä, mitä kevään tautitilanteen heikkeneminen ja rajoitustoimet ovat edelleen hankaloittaneet. Kotimaanmatkailu kompensoi viime kesänä ravintoloiden muutoin vaikeaa tilannetta, ja matkailun odotukset tulevan kesän osalta ovat jälleen korkealla. Viime kesänä matkailun kokonaisvolyymi laski kotimaanmatkailun lisääntymisen vuoksi vain 5 %. Osaltaan matkailualan tulevaisuudenuskosta kertoo myös Porvoon keskustaan keväällä avattava uusi hotelli. Porvoon ja Loviisan seutukuntien osalta kotimaanmatkailu pystyi kokonaisuutena edesauttamaan matkailualan yritysten ahdinkoa. Seutukuntien matkailussa juuri kotimaanmatkailu on merkittävä tekijä, sillä kotimaanmatkailijat käyttävät alueella enemmän aikaa ja rahaa ulkomaisiin turisteihin verrattuna. Niinpä kotimaanmatkailu on jälleen kesän matkailusesongilla erittäin tärkeässä roolissa, ja sillä on myös ratkaiseva merkitys alan yritysten konkurssimääriin sesongin jälkeen.

Molempien seutujen kannalta tärkeä kemianteollisuus on selvinnyt koronaviruksesta pienillä vaurioilla, ja esimerkiksi kesätöitä alan yrityksissä on tarjolla normaaliin tapaan. Viime vuodelta tulevaksi kevääksi siirretty Kilpilahden jalostamon suurseisokki tapahtuu koronaviruksen pitkittymisestä huolimatta. Vaikka osa seisokista pystyttiin toteuttamaan jo viime vuonna, seisokki tulee keväällä olemaan työtunneissa mitattuna historian suurin. Seisokkiin osallistuu arviolta tuhansia työntekijöitä, ja se tulee lisäämään lähialueiden muiden yritysten, kuten vähittäiskaupan sekä majoitus- ja ravintolapalveluiden kysyntää. Kemianteollisuuden toimintoja Kilpilahden alueella tukee hiljattain Porvooseen avattu uusi kiertotalouden materiaalien käsittely- ja jalostuskeskus Kilke. Se yhdessä alueen kemianteollisuuden yritysten strategisten toimintojen ja tavoitteiden kanssa muodostaa investointialustan, jonka pohjalta kemianteollisuus kykenee jatkossa panostamaan uusiutuviin energiamuotoihin pohjautuvaan tuotantoon siirtymiseen. Se on seutukunnalle elintärkeää turvatessaan jalostamon toimintaa pitkälle tulevaisuuteen. Tällä hetkellä Kilpilahden jalostamoalueelle tehdään kymmenien miljoonien eurojen arvosta investointeja vuosittain, mikä hyödyttää myös alueen muita yrityksiä luomalla niille uutta kysyntää. Investointeja tehdään teknologiaan, jolla pyritään mm. vähentämään jalostamoalueen ilmastopäästöjä. Myös muilla teollisuuden aloilla tehdään investointeja esimerkiksi pitkälle automatisoituihin tuotantolinjoihin. Niiden työllisyysvaikutukset jäävät kuitenkin vähäisiksi.

Työvoiman kysynnän ja osaamistarpeiden näkymät

Työnvälitystilaston mukaan avoimien työpaikkojen määrät pysyivät molemmissa seutukunnissa hyvin lähellä viimevuotista tasoa, sillä Porvoon seutukunnassa avoimia työpaikkoja ilmoitettiin tammikuun aikana 1564, mikä on 2 % enemmän kuin vuosi sitten. Loviisan seudulla avoimia työpaikkoja ilmoitettiin 188, joka merkitsi 5 % laskua vuoden takaisin lukuihin.

Itä-Uudenmaan elinkeinoelämän asiantuntijoiden mukaan alueen suurimmat kohtaanto-ongelmat koskettavat kemianteollisuutta sekä sosiaali- ja terveysalaa. Kemianteollisuudessa tuleva Kilpilahden jalostamon suurseisokki on merkittävä tapahtuma työvoiman kysynnän näkökulmasta. Alan yritykset odottavat kuitenkin saavansa seisokkiin tarvittavat työntekijät työmarkkinoilta. Kemianteollisuudessa suurin pula osavista työntekijöistä liittyy alan kunnossapitotoimintoihin sekä tuotannon kädentaitoja vaativiin tehtäviin. Ammattibarometrinkin perusteella Porvoon seudulla juuri teollisuuden liittyvissä tehtävissä on pulaa työntekijöistä. Samoin terveysalan asiantuntijoista on seudulla enemmän kysyntää kuin tarjontaa.

Seudun yritykset ovatkin suunnitelleet yhteistyön aloittamista alueen kuntien ja oppilaitosten kanssa kohtaanto-ongelman ratkaisemiseksi. Lisäksi kohtaantoa vaikeuttaa entisestään nuorten vähäinen suuntautuminen esimerkiksi kemianteollisuuden tehtäviin. Nesteeltä talvella irtisanotut työntekijät ovat hetkellisesti parantaneet osaavan työvoiman saatavuutta Kilpilahden alueella. Sen sijaan ylitarjontaa hakijoista on ammattibarometrin perusteella esimerkiksi tietyissä rakentamisen tehtävissä, ravintolalalla sekä sihteereiden ammateissa.

Sote-sektorin osaavan työvoiman saatavuudessa ei ole tulevaisuudessa nähtävissä nopeaa paranemista, sillä hakijoita alan koulutuksiin ei ole riittävästi. Lisäksi maahanmuuttajat eivät kielitaitonsa puolesta usein läpäise sote-alan koulutusten pääsyvaatimuksia. Myös sote-alalla olisi tärkeää aloittaa yhteistyö seudun muiden toimijoiden kanssa, jotta työvoiman saatavuutta voitaisiin parantaa. Koronakriisin myötä opintojen valmistuminen viivästyy monilla aloilla esim. näyttöjen antamisen vaikeuduttua. Sen myötä osaavaa työvoimaa ei lyhyellä aikavälillä ole tulossa työmarkkinoille normaaliin tapaan, ja seutukuntien elinkeinoelämän asiantuntijoiden arvion mukaan työvoiman saatavuuden haasteet vaikeutuvat, kun työvoiman yleinen kysyntä elpyy koronakriisin helpottaessa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työnvälitystilaston mukaan työllisyystilanne on laskenut molemmissa seutukunnissa merkittävästi vuoden takaiseen nähden. Porvoon seudulla työttömiä työnhakijoita oli tammikuussa 1 092 (47 %) enemmän ja Loviisan seutukunnassa 329 (41 %) enemmän kuin tammikuussa 2020. Uudenmaan itäisten seutukuntien työllisyystilanne on siten Helsingin ja Raaseporin seutukuntien välissä vuosimuutoksella mitattuna. Pitkäaikaistyöttömyys on lisääntynyt Loviisan seutukunnassa hieman maakunnan keskiarvoa enemmän. Sen sijaan Porvoon seutukunnassa pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on ollut selvästi Uudenmaan keskiarvoa maltillisempaa. Pitkäaikaistyöttömyyden arvioidaan pahenevan entisestään koronakriisin pitkittyessä.

Työnvälitystilaston perusteella Loviisan seutukunnassa työttömyys on noussut vuoden takaiseen nähden eniten palvelualojen työntekijöiden keskuudessa. Lisäksi suurta nousua on ollut erityisasiantuntijoiden, rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden sekä ammatteihin luokittelemattomien kohdalla. Porvoon seutukunnassakin työttömyys on lisääntynyt eniten palvelualoilla. Porvoon seudulla työttömyys on noussut merkittävästi myös ammatteihin luokittelemattomien ryhmässä, toimisto- ja asiakas-palvelutyöntekijöillä sekä prosessi- ja kuljetustyöntekijöillä. Työllisyystilanteessa ei ole näkyvissä nopeaa ja merkittävää kohentumista, ja varsinkin palvelualojen työttömyyden odotetaan parantuvan vasta, kun tautitilanne on merkittävästi parantunut. Porvoon ja Loviisan elinkeinoelämän asiantuntijoiden arvioiden mukaan työllisyystilanne olisi jo vuoden päästä alkanut elpyä ja työttömien määrä lähtenyt laskuun.